

Nieuwsbrief
Vrienden van de Antwerpse Madonna's
Afgiftekantoor Antwerpen
Halfjaarlijks tijdschrift – nr. 1, november 2002
vu: R. Vanoystaeyen,
Vremdesesteeweg 92, 2530 Boechout

Nieuwsbrief Vrienden van de

Antwerpse Madonna's

Sinds jaren kreeg onze vereniging *Voor Kruis en Beeld* de steun van instituten die zich inlaten met de bescherming van ons patrimonium zoals Monumenten en Landschappen van de Vlaamse Gemeenschap, Erfgoed Vlaanderen en de Antwerpse schepen van Cultuur. In 1999 werd ons de Henry Ford Conservation Award toegekend en in 2001 kregen wij de prestigieuze Europa Nostra-prijs. Wij zijn deze instanties zeer dankbaar. Zonder hun praktische en financiële hulp zou onze inzet voor het behoud van de zo treffende getuigenissen van de jarenlange Maria-devotie in onze mooie stad onmogelijk zijn.

In 2002 hebben wij de vriendenkring opgericht op advies van de Koning Boudewijnstichting. De leefbaarheid van deze vriendenkring danken wij aan de 'vrienden van de Antwerpse Madonna's' die zich reeds aangesloten hebben tot steun van de activiteiten van onze vereniging.

Ook de vermaarde Antwerpse antiquairs beseffen de betekenis van deze madonna's die men aantreft op diverse pittoreske hoekjes in de oude stad, nu eens nederig en discreet, elders opvallend en vol luister.

Voor Kruis en Beeld dankt dan ook de Stichting Antwerpse Antiquairs voor hun lovenswaardig initiatief. Het is een belangrijke aansporing voor ons om onze conserverende taak met nog meer zorg uit te oefenen.

Etienne van Caster,
voorzitter van
'Voor Kruis en Beeld'

De voorzitter van de vriendenkring

Leo baron Delwaide, eerste schepen van de stad Antwerpen en schepen voor de haven, diamant, economie en toerisme is met genoeg ingegaan op ons verzoek om voorzitter te worden van onze vriendenkring. Hij liet ons hierbij zijn bijzondere interesse blijken voor de Antwerpse Mariabeelden, waarvan één der mooiste exemplaren de gevel van zijn huis tooit. Dit beeld is eigendom van onze vzw en werd destijds, na heel wat rondzwerven, op vraag van de vader van de huidige schepen aan de gevel van zijn woning aangebracht.

Jacob Jozef Van der Neer de Oude (Antwerpen, 1718-1794) maakte deze Moeder Gods in 1742 voor de hoek van de Lombardenvest en Lombardenstraat, waar ze als bij wonder gespaard bleef terwijl het pand zelf in 1945 lelijk getroffen werd door een V-bom. De historie van deze madonna wordt beschreven op een plaket dat onder het beeld is aangebracht. Helaas werd de naam van de vereniging onheus ingekort en ook met de straatbenamingen heeft men het niet zo nauw genomen.

Opendeurdagen Antwerpse antiquairs

Naar jaarlijkse gewoonte houden de Antwerpse antiquairs eindejaarsopendeurdagen, ditmaal beginnend het weekend van 29 november a.s. Hierbij wordt telkens een thema naar voor gebracht, nu zijn de Antwerpse Mariabeelden aan de eer. Bij deze gelegenheid sponsoren de antiquairs een folder voor onze vereniging op 60.000 exemplaren. Als dat geen interesse zal wekken voor onze Mariabeelden!

Als boegbeeld bij de officiële opening van de opendeurdagen zal het nieuwgerestaureerde beeld van de hoek Sudermanstraat en Eiermarkt gebruikt worden. Het krijgt een ereplaats in de jaarkalender van de antiquairs en wordt voor het publiek tentoongesteld in het hoofdgebouw van de Fortis-bank, sponsor van dit evenement.

Na vijf jaar werk en de tussenkomst van specialisten in verschillende restauratiedisciplines is dit prachtige beeld eindelijk afgewerkt. Het resultaat is adembenemend. Spijtig genoeg kan het momenteel niet op zijn oorspronkelijke plaats opgesteld worden. Het hoekhuis, waar vroeger het bekende café 'In het wapen van Tienen' was gevestigd, wordt in 2003 grondig gerestaureerd. Het is daarom zeker niet aangewezen het beeld daar nu terug te plaatsen. Er is een oplossing gevonden zodat het intussen toch aan het publiek kan worden getoond. Dankzij het initiatief van de *Stichting Antiquairs Antwerpen* verblijft het een korte tijd in de Fortis-bank om nadien een tweetal maanden in het Hilton-hotel te vertoeven. Vanaf 2003 zal het in de tentoonstellingsruimte van de KBC-bank in het Torengedouw uitgesteld worden, zo blijft het dicht bij zijn oorspronkelijke bestemming. Eenmaal de restauratie van de gevel afgewerkt wordt ook deze Madonna opnieuw een echt 'straatbeeld'.

Prentbriefkaart eind 19de, begin 20ste eeuw).

Madonna
Eiermarkt en
Sudermanstraat 3

De recente restauratie van twee madonnabeelden

Zelfstandig restauratrice Kim Raymakers behandelde twee Onze-Lieve-Vrouwebeelden uit de Antwerpse binnenstad, hieronder licht ze het verloop ervan toe.

Zilversmidstraat

In *Antwerpse Madonna's binnen de leien* uit 1981 schrijft Piet Schepens: *"eenmaal de bouwwerken hier voltooid, kan deze Madonna terugkeren. De kroon en de acht zilveren ex-voto's waarmee ze oorspronkelijk getooid werd, ontbraken"*.

Immers, rond 1980 werd dit beeld reeds gerestaureerd door de stad in eigen beheer. Twintig jaar later was een nieuwe restauratie noodzakelijk, de steen was zijn samenhang verloren en het beeld raakte aan het barsten. Oorzaken hiervan waren het gemis aan een beschermende luifel – zodat regen en wind vrij spel hadden – en het gebruik van een ijzeren versterkingsdoek (een verbindingsstaf). Deze was met-tertijd gaan roesten en dus ook uitzetten, zodat het beeld volledig doormidden werd gespleten. Het hoofd van Maria zat los en er ontbraken sommige delen, o.m. het hoofd en de rechterhand van Jezus.

Na een vergelijkende studie en een voorlopig model van het hoofdje en de rech-

terhand, werden deze opnieuw gecreëerd in een weerbestendig materiaal.

De kritieke toestand waarin het geheel zich be-

vond vroeg om een zeer voorzichtige aanpak. Het beeld werd ter plaatse preventief ingepakt en voor verdere behandeling naar mijn atelier gevoerd in november 2000. De steen werd verhard, delen verlijmd, het beeld plastisch hersteld en herschilderd. Bij de herplaatsing in 2002 werd de Madonna ditmaal verankerd met een (roestvrije) inoxen doek.

Als dit Onze-Lieve-Vrouwebeeld nu terug in haar volle glorie prijkt, kon dit mede door de financiële steun van een vroom en dankbaar man en de inspanningen van Voor Kruis en Beeld. Binnenkort wordt de zo nodige (inox)luifel aangebracht, zo blijft ook in de toekomst een prachtig beeldhouwwerk onder gunstige omstandigheden bewaard.

Grote Goddaard, hoek Engelse Beurs

Een uitgebreide restauratie drong zich hier op, enerzijds om een mooi beeldhouwwerk uit het veelzijdige kunstpatrimonium van de stad Antwerpen van de ondergang te redden, anderzijds voor het behoud van de specifiek religieuze iconografische waarde ervan. Na een moeizame voorbereiding kon de restauratie van start gaan op 25 april 2002. Nadat alle verflagen waren verwijderd werden vele verwoestingen vastgesteld, o.a. door toedoen van vroegere restauraties. Zo bleek dat toen het Onze-Lieve-Vrouwebeeld eerder opgeknapt werd men kennelijk de christelijke symboliek over het hoofd had gezien. Zowel de linker- als de rechterhand van het Jezuskind waren bij-gewerkt, maar wel in een foutieve houding geplaatst! De door Jezus gedragen

Zilversmidstraat

globe was veel te klein voorgesteld; een scheur die dwars overlangs het beeld liep werd nooit toegemaakt en andere restauraties waren uitgevoerd in plaaster – een materie die niet tegen de weersomstandigheden bestand is – en cement.

De steen waaruit het beeld vervaardigd is had op vele plaatsen zijn innerlijke sterkte verloren. Hierdoor ontbraken diverse delen (bijna 25% van de plooival was verdwenen) en overall details, teveel om op te noemen. Voor alle delen die opnieuw moesten worden bijgemaakt of plastisch hersteld kon ik mij baseren op een foto uit 1942, bewaard in het beeldarchief van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK). De gehele restauratie werd zowel op een esthe-

Bevestigingsijzers en doken worden vervangen door roestvrije exemplaren

tisch verantwoorde wijze uitgevoerd als op één die bestand is tegen de omstandigheden waaraan het beeld wordt blootgesteld.

In een periode van bijna 3 maanden werd het project, na een zeer intensieve behandeling met zijn ups en downs, besprekingen met collega's en de steun van verschillende mensen, beëindigd op 19 juli 2002. Tot slot wil ik vermelden dat deze restauratie mede gerealiseerd werd door de sponsoring van de heer en mevrouw Berndsen, die als huwelijkscadeau niets liever wens-ten dan dat het Onze-Lieve-Vrouwke, waar ze bijna elke dag voorbij kwamen, zou gerestaureerd worden. Hartelijk dank ik Voor Kruis en Beeld, de dienst Monumenten en Landschappen, de buurtbewoners van de Engels Beurs en de Grote Goddaard en verschillende collega's voor hun medewerking en constante inzet.

In blijde verwachting...

Eind 2002 hadden we de terugplaatsing van gerestaureerde beelden gepland. Maar een reeks van obstakels blijkt nooit te voorzien: zo liep de afwerking van de Madonna's die gerestaureerd worden in de Academie voor Schone Kunsten een vertraging op omwille van de verbouwing van de Hogeschoolgebouwen zelf...

Docente Carolien van der Star, die de studenten afdeling restauratie en conservatie van de Hogeschool Antwerpen begeleidt, kan binnenkort de door haar studenten gerestaureerde beelden van een beschermende verflaag voorzien, pas dan kunnen zij aan de weersomstandigheden weerstand bieden.

Om de herplaatsing mogelijk te maken zullen wij via de stadsdiensten trachten een hoogtewerker te bekomen. Spijtig genoeg kan een juiste datum nog niet afgesproken worden.

Drie Madonna's met Kind zult u in de nabije toekomst opnieuw kunnen bewonderen op hun oorspronkelijke plaats: het 18de eeuwse beeld uit Bentheimer kiezelzandsteen van de Bredestraat, hoek Schoytestraat 86; het eveneens uit steen vervaardigde beeld van de Kasteelpleinstraat 26 en het 17de eeuwse lindehouten 'Mechels' beeld van de Borzestraat, hoek Lange Nieuwstraat 16.

Een recente kopie van het beeld van de Muntstraat 16, hoek Lange Riddersstraat, gaat waarschijnlijk de te restaureren Onze-Lieve-Vrouw met Kind van de Groenplaats 22 tijdelijk vervangen.

De beelden van de Kasteelpleinstraat 24 en Grote Goddaard, hoek Engelse Beurs werden in situ gerestaureerd. Deze laatste Madonna alsook die van de Zilvermidstraat dienen nog van een luifel te worden voorzien.

Het gerestaureerd beeld
Grote Goddaard, hoek
Engelse Beurs

Soms zijn er bijkomende werkzaamheden bij de terugplaatsing van een gevelbeeld nodig, zoals het verstevigen van constructies, het aanbrengen van consoles en luifels of het uitkappen van een muur. Hoe gek het ook klinken kan, dit baart ons zorgen. Al geruime tijd zoeken wij tevergeefs een aanneemer of klusjesman die deze werken kan en wil uitvoeren. Elke tip die ons zo iemand kan aanduiden is dus van harte welkom.

Twee beelden voor de eindafwerking, najaar 2002:
boven, een nieuwe kopie van het beeld Muntstraat 16,
hoek Lange Riddersstraat;
onder, de gerestaureerde Madonna van de
Bredestraat, hoek Schoytestraat.

Zo gaat het er binnenkort weer uitzien:
de hoek Bredestraat en Schoytestraat met
haar Madonna. (foto B. Goeminne, 2000) 7

boven

Twee beelden van de Kasteelpleinstraat, links dit van het nr. 26 nog zonder de beschermende eindafwerking - let op de punt van de de maansikkel die werd gereconstrueerd; rechts de ter plaatse gerestaureerde Onze-Lieve-Vrouw van het nr. 24

onder

Het madonnabeeld van de Borzestraat, hoek Lange Nieuwstraat kreeg in 1901 – bij de herplaatsing aan de overkant van de straat – een (te kleine) nieuwe luifel en console, beide in neorococo-stijl.

In verwachting...

Klapdorp 93-95

Koepoortbrug

Het Klapdorp en de nabijgelegen Koepoortbrug is het actieterrein voor de restauratie van twee Maria-beelden die in 2003 zullen starten. Een derde restauratie wordt voorbereid.

Mevrouw Bellefroid neemt het beeld op de scheidingslijn van de gevels Klapdorp 93-95 voor haar rekening, dat van de Koepoortbrug zal door studenten van de Hogeschool Antwerpen (Academie) worden gerestaureerd.

En dan is er nog de (he)laas niet als monument beschermde Onze-Lieve-Vrouw met Kind van de hoek Mutsaardstraat en Klapdorp. Hiervoor werd recent een restauratiedossier opgestart met als eerste concreet resultaat de door Claire Baisier opgestelde kunsthistorische analyse. In haar rapport bevestigt ze met grote zekerheid het vermoeden van auteurschap van de terracottasculptuur aan Michiel Van der Voort de Oude (1667-1737) en kan zelfs het ontstaan ervan op stijlkritische gronden situeren circa 1715-1720. Voor het behoud van deze Madonna wordt sponsoring gezocht.

Klapdorp - Mutsaardstraat:
een gea(r)mputeerde
'Onze-Lieve-Vrouw
Medeverlosseres'. Enkel
Maria is van Van der Voort,
het eikenhouten Kind van een
onbekende maker.

Wilde Zee

Restaurateur Dirk Lenaerts zegde toe deze Moeder Gods aan de gevel van de Korte Gasthuisstraat 1 (Wilde Zee) binnenkort te behandelen.

Dit groot witgeschilderd stenen madonnabeeld werd in 1936 geplaatst. Inmiddels is het erg verweerd waardoor de afwerking en de details van bijvoorbeeld gelaat en kroon zijn vervaagd. Erger nog, het linkeronderbeen van het Kind is afgebroken.

Nog niet te laat

Op het prioriteitenlijstje van Voor Kruis en Beeld staat één ingreep zeer hoog genoteerd. Wist u dat de wondermooie Madonna van de Bogaardestraat, hoek Schoytestraat een bedreigd monument is? De in de muur bevestigde console moet dringend verstevigd te worden, pas dan verdwijnt het risico dat het beeld neerstort. Naderhand kan dan het gesculpteerde wereldbolvormig omhulsel ervan worden gerestaureerd.

Gevel- en museumbeeld

De terracottaconsole horend bij de Madonna van de Prekersstraat 57 vormt geen verantwoord stylistisch en historisch geheel met het eropgeplaatste beeld. De voorstelling met evangelistensymbolen is mogelijk afkomstig van een ouder en nu verdwenen beeld. Na afwerking van de restauratie zal het als een museumstuk tentoongesteld worden in de Sint-Andrieskerk.

De restauratie van de Madonna, een uit één stuk gebakken terracotta-beeld, leverde al een kleine ontdekking op. Aan de randen van Maria's kleding zijn sporen van verguldingen aangetroffen.

Beide stukken worden in de Hogeschool Antwerpen, afdeling restauratie en conservatie, o.l.v. Carolien van der Star gerestaureerd.

'Onze-Lieve-Vrouw
Middelares'
Sint-Rochusstraat
(Begijnenvest 66-68)

'Onze-Lieve-Vrouw
Onbevlekt Ontvangen'
Paardenmarkt 104

TEKENING VAN JAAR DE BUREAULEER.

Tijdelijk onbeheerd ?

De panden waartegen beide onderstaande beelden zijn bevestigd veranderden recent van eigenaar. Extra waakzaamheid is hier geboden. Help ons deze beelden op hun historische of traditionele plaats te bewaren. Alle informatie hieromtrent is welkom.

links: 'Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen', Paardenmarkt 104, hoek Rodestraat. Het beeld werd in 1855 ingehuldigd en is vervaardigd door de bekende Antwerpse beeldhouwer Jacques De Braekeleer (1823-1906). Een tekening ervan (deels in spiegelbeeld) werd destijds in het tijdschrift *De Vlaemsche School* gepubliceerd (1, 1855, p. 68).

rechtsboven: Madonna met Kind, in een nis aan de zijgevel kant Sint-Rochusstraat van het gebouw nummerend Begijnestraat 66-68. Het houten beeld, is waarschijnlijk 18de-eeuws maar zou kunsthistorisch moeten onderzocht worden. Een restauratie is al sinds jaar en dag hoognodig. Maria, die het kind op de linkerarm houdt, staat op een maan-sikkel en vertrapt de slang die rond het wereldbolvormige voetstuk sluipt. De kop van deze slang werd vroeger door het Jezuskind met een kruisstaf doorstoken maar deze staf verdween in de loop der jaren. Ook de scepter van Maria is verdwenen en zelfs ... haar hand.

Beelden die dienen gerestaureerd, waarvoor een dossier werd opgesteld en sponsoring gezocht wordt

Wit geschilderd terracottabeeld met voorstelling van de heilige Johannes Nepomucenus op de hoek van de Parochiaanstraat en Lange Nieuwstraat. Recent ontdekte Claire Baisier dat dit in 1756 geplaatst beeld een werk is van Johannes Josephus Cousijns (1718-1765).

Dit houten beeld aan de gevel van de Sint-Andriesstraat 5 wacht op betere tijden. Er is haast niets over geweten, het kwam ooit van elders uit de buurt. In 1965 was het reeds hier aanwezig.

De Madonna met Kind van de Haarstraat 16 is al jarenlang aan restauratie toe. Binnenkort komt er misschien schot in de zaak. Alleszins, een kunsthistorisch rapport is in de maak.

In de tweede helft van de 19de eeuw werd deze Onze-Lieve-Vrouw Medeverlosseres reeds als 'oud' beschreven (1). Mogelijk betreft het hier dan nog een 18de eeuws beeld dat herplaatst werd na 1815.

1. Zie voor meer informatie over deze bron de bijdrage van Wim Strecker in het nieuw te verschijnen boek *Madonna. Beelden van Maria in de Antwerpse binnenstad*.

Beelden die dienen gerestaureerd,
waarvoor een dossier werd opgesteld en sponsoring gezocht wordt

Anders dan algemeen wordt aangenomen is de aardige Madonna met Kind van het 'Heilig Huisken' in de Kloosterstraat géén beeld van voor de Franse tijd. Dat werd in 1844 vervangen door een nieuw werk van de Antwerpse beeldhouwer P. Durllet. Tot die conclusie kwam kunsthistorica Claire Baisier in haar verslag dat de nieuwe restauratie moet voorbereiden. (Links hetzelfde beeld ca. 1975, bij de vorige restauratie. De Madonna werd in 1977 terug opgesteld.- Foto: archief Voor Kruis en Beeld)

De maar korte Sint-Pieter-en-Paulusstraat is twee 19de-eeuwse Madonna's rijk. Op de hoek met de Jezuïtenrui (rechtse foto) kwam het beeld er na de beschieting van de stad in 1830; de andere straathoek kreeg haar Lievevrouw in 1864. Van de eerste is geen maker bekend, het beeld van de hoek Korte Nieuwstraat 15 is van het bedrijvige Antwerpse beeldhouwerduo De Boeck (1826-1902) en Van Wint (1829-1906).

De ver-BEELD-ing van Antwerpen

www.topa.be Your practical information about Churches and Tourism

De ver-BEELD-ing van Antwerpen, Nederlandse thusspagina
 ↓ Inventaris van de beelden op volgende van straatnamen → V - Straten en plaatsen die beginnen met een V

**Vismarkt aan het Steen (Verdwenen straatnaam)
 Madonna met Kind**

Verdwenen beeld
 De oude buitensmarkt aan het Steen, in de 19de eeuw verdwenen, kon omwille van de marktactiviteiten niet zonder waterpomp. En in Antwerpen kon haast geen pomp omverleid blijven. Samen met markt en pompzuil verdween hier dan ook een voorstelling van Maria staande op de wereldbol waaromd, als voorstelling van het Kwaad, een slang slingerde.

(c) Beeld: T. Verhoeven/padrilaal Antwerpen © 2018

(c) Foto: Verhoging van Kruis en Beeld van

- Vredestraat 93 (postcode 2000) - Madonna met Kind
- Victor Jacobslei (postcode 2000) - (Sint-Hubertuskerk) - Hubertus, heilige
- Verwerslei (postcode 2000) - (Binnenplaats) - Madonna met Kind
- Victor Hugostraat 14 (postcode 2050) - Madonna
- Van Schoonbekestraat 32 (postcode 2018) - Madonna met Kind
- Van Helmontstraat 29 (postcode 2060) - (Sint-Eligiusinstituut) - Eligius, heilige
- Van Helmontstraat 33 (postcode 2060) - (Sint-Eligiuskerk) - Eligius, heilige
- Van Trianstraat 28A (postcode 2018) - Jozef, heilige (met Jezuskind)
- Vaemarkt (postcode 2000) - (Sint-Pauluskerk, Calvariestuin) - Calvarie

www.verbeelding.be

Surf en ontdek de Antwerpse madonnabeelden online

De website beoogt een inventaris van alle bestaande en verdwenen Antwerpse religieuze gevelbeelden - dus niet enkel Madonna's - te brengen. Er zijn al een 600-tal fiches gepubliceerd en vele zullen nog volgen.

Madonnawandelingen

Voor Kruis en Beeld organiseert rondleidingen in de Antwerpse binnenstad. Je kan de Madonna's van Sint-Andrieskwartier, de buurt van het Begijnhof of deze van de oude stad ontdekken. De opbrengst van de wandelingen komt volledig ten goede aan de restauratiewerken van de gevelbeelden.

Reserveren kan op het secretariaat van Voor Kruis en Beeld (03-455 58 44) of bij ons lid Mr. Dobbeleers (03-219 45 87).

Ledenlijst

Ereleden:

Karel Boeckx, Hoogstraten – Georges Leclair, Kontich – Gabriella Moortgat, Breendonk – Georges Van Eessel, Kapellen – Pascal Mallien, Schilde.

Steunende leden:

Begga Andries, Berchem – L. Berndsens-Scholtz, Antwerpen – Eric Deckers, Schoten – Dree De Vries, Vilvoorde – Jean Mertens de Wilmars, Antwerpen – Veronique Saverys, Aartselaar – Anne Marie Smekens-De Vrieze, Schoten – Erik Van Alsenoy, Beveren.

Leden:

M. Avonts, Hemiksem – Lode Baplué, Brasschaat – André Beckers, Deurne – Jos Berckmans, Wilrijk – Antoine Blondeau, Zoersel – Michel Buytaert, Wilrijk – Henri Cant, Deurne – Honorin Casteleyn, Boechout – Jacqueline Charon, Broechem – Magda Claesen, Wilrijk – M.F. Cloos, Berchem – Jacques Coens, Broechem – Maria Cools, Antwerpen – Françoise Corluy-Schaffers, Wilrijk – Michèle Dauwe, Brasschaat – Thierry de Barys, Antwerpen – Jozef De Bleser, Merksem – Christel De Meulder, Kontich – Lucas De Ruyscher, Antwerpen – H. De Saegher, Puurs – Gustaaf De Wilde, Mortsel – Simon Deckers, Antwerpen – Jacques Dierckx, Antwerpen – Guy Dierckxsens, Hove – Luk Fabré, Wilrijk – Baudouin Goeminne, 's Gravenwezel – Elisa Huysmans, Antwerpen – Georges Impens, Antwerpen – Jacques Istas, Schilde –

Reg. Jacobs, Antwerpen – Dora Janssen, Vosselaar – Henri Janssens, Hove – Frans Lauwers, Antwerpen – Patrick Leclair, Wilrijk – Annnick Leclair, Wommelgem – Paul Lemmens, Brasschaat – Rosa Lenssens, Berchem – Paul Leysen, Deurne – Marcelle Lombaerts, Boom – Bruno Luyten, Puurs – Gerda Marin, Antwerpen – Jozef Marysse, Merksem – Etienne Meert, Antwerpen – Dominique Moorkens, Ranst – Christian Museum, Berchem – Hugo Nys, Borsbeek – Ria Penders, Ekeren – Martha Rombouts, Edegem – Augusta Sluyts, Antwerpen – Michel Smets, Antwerpen – Paula Sörnssen, Merksem – Theo Strauven, Berchem – Wim Strecker, Antwerpen – Lisette Tysmans, Antwerpen – Marc en Agnes Van Bouwel-Lembrechts, Deurne – Joseph van Caster, Antwerpen – Etienne van Caster, Mortsel – Jean van de Put, Berchem – Yves van de Werve de Vosselaar, Schilde – Jozef Van de Wiele, Antwerpen – Theo Van der Auwera, Westmalle – Ernest Vanderlinden, Berlaar – Lucas Van Gelder, Hove – Hilda Van Gool, Antwerpen – Ann Van Houtte, Antwerpen – Ferdinandus Van Hoydonck, Hove – Benoît van Lidt de Jeude, Antwerpen – Paul Van Mechelen, Aartselaar – Ronald Vanoystaeyen, Broechem – Walter Van Thillo, Berchem – Chris Verbeeck, Hove – Madeleine Verhoosel, Antwerpen – Josette Verschaeren, Wilrijk – Antoon Verstreken, Antwerpen – Jacques Wirtz, Schoten.

Info en colofon

Vrienden van de Antwerpse Madonna's ter ondersteuning van de werking van de vereniging Voor Kruis en Beeld vzw, Lange Lozanastraat 92, 2018 Antwerpen.

Een jaarlijks lidmaatschap kost € 30, steunende leden betalen € 125 en ereleden €250 (fiscale aftrek mogelijk). Storten kan op het rekeningnummer 000-00 00 00 04-04 van de Koning Boudewijnstichting, Brederodestraat 21 Brussel, met vermelding *Voor Kruis en Beeld (vriendenkring)*.

Wij danken het initiatief voor deze eerste nieuwsbrief aan adviseur Peter Wouters, ons toegewezen door de Koning Boudewijnstichting; de enthousiaste samenwerking met mevrouw Ingrid Berndsens-Scholtz, medestichter van de vriendenkring en de gewaardeerde aanwijzingen en lay-out door Wim Strecker.

Foto- en illustratieverantwoording: Wim Strecker, p.1-4, 7 (boven), 8-14; Kim Raymaekers, p. 4, 5 en 6; Baudouin Goeminne, p. 7 (onder); Voor Kruis en Beeld: p. 13 (linksboven); Linde Desmet: p. 16 (kaftontwerp).

Madonna. Beelden van Maria in de Antwerpse binnenstad, is een nieuwe publicatie die de Antwerpse Maria-gevelbeelden vanuit verschillende invalshoeken belicht: het historische verhaal, de talloze anekdotes gekenmerkt door een verstrengeling van historische werkelijkheid en folklore, de kunsthistorische en iconografische beschrijving, de problematiek van bescherming als monument, de noodzakelijke en specifieke restauratie van cultureel erfgoed in open ruimte, de langverwachte inventaris.

De fotografie is van Oswald Pauwels (*Monumenten en Landschappen van de Vlaamse Gemeenschap*) aangevuld met prachtig, niet eerder gepubliceerd historisch beeldmateriaal.

Het boek is verkrijgbaar bij

- de Antwerpse **Stadswinkel**

Grote Markt 11 of,
tijdelijk paviljoen: Wisselstraat, Antwerpen
tel. 03-220 81 82 (maandag gesloten)

Vanaf februari 2003, open: di. - za. tussen 11 en 17.30 uur
stadswinkel@stad.antwerpen.be

Kopen kan ook online:

<http://stadswinkel.antwerpen.be/>

- **Erfgoed Vlaanderen**

Oude Beurs 27, 2000 Antwerpen
open: 9 tot 16 uur

tel. 03-226 31 85 – nelly.weyten@sve.be

- de **Erfgoedcel Aantwerpen**

Adriaan Brouwerstraat 20, 2000 Antwerpen
tel. 03-227 49 53 – erfgoedcel@cs.antwerpen.be

- **Voor Kruis en Beeld** vzw

Vremdesesteenweg 92, 2530 Boechout
tel. 03-455 58 44 – iha@yucom.be

Prijs: € 15

(+ eventuele verzendingskosten door de vzw, € 2,50).

15% korting bij voorintekening én voor de Vrienden van de Antwerpse Madonna's (zie inschrijvingsformulier).

Madonna

beelden van Maria in de Antwerpse binnenstad